

SELMA VAN DE PERRE

NUMELE MEU ESTE

SELMA

Povestea extraordinară a unei supraviețuitoare
a lagărului de concentrare de la Ravensbrück

Traducere din limba neerlandeză
de Alexa Stoicescu

POLIROM
2025

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Editura își exprimă gratitudinea pentru sprijinul acordat de Fundația Neerlandeză pentru Literatură la publicarea acestei cărți.

Selma van de Perre, *Mijn naam is Selma*

Copyright © 2020 Selma van de Perre. Publicată inițial de De Bezige Bij, Amsterdam

Ediția în limba română publicată prin înțelegere cu Ilustrata Agency, Barcelona, Spania

Fotografii obținute prin bunăvoința autoarei

© 2025 by Editura POLIROM, pentru ediția în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, Bd. Carol I nr. 4, P.O. BOX 266, 700505

București, Bd. Gheorghe Șincai nr. 9A, bl. 3A, sc. A,
et. 6, ap. 18, sector 4, 040312, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

PERRE, SELMA VAN DE

Numele meu este Selma: povestea extraordinară a unei supraviețuitoare a lagărului de concentrare de la Ravensbrück / Selma van de Perre; trad. din lb. neerlandeză de Alexa Stoicescu. – Iași: Polirom, 2025

ISBN 978-630-344-118-4

I. Stoicescu, Alexa (trad.)

821.112.5

Printed in ROMANIA

Cuprins

Prolog	9
Artistul și modista – <i>Familia</i>	13
Sărituri peste șanțuri – <i>Copilăria</i>	23
Cetățeni de mâna a doua – <i>Ocupația</i>	39
Departa de casă – <i>Familia se ascunde</i>	59
Cu părul blond – <i>În mișcarea de rezistență</i>	85
Sertarele secrete – <i>Arestarea</i>	125
Salopeta albastră – <i>Lagărul de la Vught</i>	139
Culoarul morții – <i>Ravensbrück</i>	147
Adevăratul meu nume – <i>Eliberarea</i>	175
O viață trăită – <i>Londra</i>	201
În amintirea celor dispăruți	215
Epilog.....	223

La acea vreme, nu știam nimic despre activitatea desfășurată de Antje și Mien în Rezistență. Știam doar că sunt niște oameni buni care îmi oferiseră refugiu. În schimb, ajutam la menaj, găteam din când în când, făceam cumpărăturile și ridicam noile cupoane de alimente. De fiecare dată când ieșeam pe ușă, îmi riscam viața fiindcă eram evreică, dar trebuia s-o fac – ca să rămânem toți în viață. Mergeam la cumpărături cu bicicleta, iar în fiecare lună mă duceam la primărie ca să iau cupoanele de alimente. Aproape zilnic, treceam și pe la cantina săracilor, de unde puteai lua tocană gata făcută. Rareori aveam gaze și curent electric, așa încât aceste mâncăruri gata pregătite erau o variantă mai bună decât o masă gătită acasă. Activitățile respective erau la fel de riscante ca munca de curier pe care aveam s-o fac mai târziu. Într-una dintre zilele în care mă duceam la primărie, am tras sperietura vieții mele. Am auzit un bărbat strigând „Selma!”. Era desigur cineva care îmi cunoștea adevărata identitate. M-am uitat în jur și l-am zărit pe Harry Groen, un tip pe care îl întâlnisem în casa verișorilor mei din Amsterdam. Era pe jumătate evreu și crescuse la orfelinatul evreiesc din Leiden, dar verișorii îmi spusese că este un trădător. Se pare că nemții îi dăduseră un cărucior plin de perii și măști noi pe care să le vândă din ușă în ușă, iar după aceea trebuia să-i toarne pe toți evreii pe care îi întâlnea. Când l-am văzut, mi-a stat inima în loc. M-am urcat pe bicicletă și am gonit până acasă, uitându-mă mereu în urmă. Acasă, m-am ascuns în spatele draperiilor și m-am uitat pe furiș pe geam. L-am văzut traversând

cu căruciorul podul din apropiere. Casa noastră era în dreapta podului, dar, spre marea mea ușurare, el a luat-o la stânga. Am fost îngrozită. Antje și Mien nu erau acasă, așa că lor nu le-am spus nimic. Câteva zile n-am mai ieșit, iar o vreme am fost foarte atentă. Din fericire, nu l-am mai văzut niciodată.

În afară de mine și de Lies, se mai ascundea cineva acolo: un evreu de optzeci și trei de ani care se ascundea în anexă. Îl chema Weill, dar noi îi spuneam „bunicul”. Într-o zi, am dat nas în nas cu el la toaletă. Am stat un pic de vorbă, iar el m-a întrebat dacă joc șah. De atunci, ne întâlneam de câteva ori pe săptămână ca să jucăm șah. M-a învățat să joc și mahjong și astfel am petrecut multe după-amiezi plăcute împreună. Avea o menajeră care nu era evreică și care venea în fiecare zi cu nepoata ei, o fată în jur de doisprezece ani. Menajera era îndrăgostită de domnul Weill și a devenit geloasă din cauză că îmi petreceam timpul cu el. A rugat-o pe Antje să-mi spună să nu mai vorbesc cu el. Antje mi-a spus că bunicul Weill are gripă și că ar fi bine să nu-l mai vizitez. După ceva timp însă, menajera m-a invitat la o ceașcă de ceai și mi-a spus că, de fapt, acesta nu era bolnav și că ceruse mereu să mă vadă. Când a întrebat de ce nu mai apar, ea i-a spus că eu am gripă. După război, am aflat că bătrânul locuiește în Leiden și l-am vizitat. Menajera, devenită între timp soția lui, era și ea acolo, deci măcar această poveste a avut un final fericit. Am mai aflat că presupusa ei nepoată era de fapt nepoata bunicului Weill. Se ascundea la menajeră, se dădea drept nepoata ei neevreică și astfel a supraviețuit războiului.

Antje Holthuis era o tânără neerlandeză tipică, cu părul blond tuns scurt și pielea palidă. Nu-i păsa prea tare de haine, dar având în vedere că eram în război, oricum nu găseai mare lucru. Era foarte relaxată. Îmi amintesc că a stat cu noi, timp de câteva săptămâni, o femeie însărcinată care s-a plâns că a găsit nisip în salată. Ținând cont de situația altora, Antje s-ar fi putut enerva, dar nu a spus decât că va mai spăla o dată salata. În majoritatea cazurilor era calmă, mai puțin atunci când cineva avea nevoie de ajutor medical; atunci devenea extrem de meticuloasă. Întâmplarea a făcut ca tot ea să aducă pe lume copilul femeii care se plânsese de salată.

Mien Lubbe era cu totul altfel, mult mai înaltă decât Antje și decât mine și foarte slabă, cu părul blond-închis, care îi venea până aproape de umeri. Cele mai multe fete aveau părul aranjat așa, inclusiv eu. Deși le eram amândurora enorm de recunoscătoare, am avut mereu sentimentul că eu și Mien nu prea ne înțelegem. Firește însă că asta nu ne-a oprit niciodată să colaborăm în mișcarea de rezistență. Nu eram prietene, așa cum eram cu Antje, dar și după 1945 am continuat să țin legătura cu amândouă. În ultimul an de război, Antje și Mien au ascuns la ele în pod câțiva bărbați care voiau să scape de munca forțată. Ca să-i avertizeze în situații de urgență, foloseau țevile din metal care legau holul de la intrare cu etajul al doilea. Au fost niște femei cu adevărat curajoase!

Antje și Mien nu mi-au spus nimic de rezistență după ce m-am mutat la ele. Câțiva medici de la spitalul din Leiden veneau la noi la masă, unde aveau loc întâlniri

ale membrilor Rezistenței (ceea ce nu știam la vremea aceea). Evrei care încercaseră să se sinucidă din cauza noilor măsuri antievreiești luate de nemți erau duși la spital. Printre ei se număra și verișorul meu Iessy (Isaac) van Frank, un evreu pios de douăzeci și cinci de ani, care suferea atât de tare din cauza regimului opresiv, încât a încercat să se spânzure. După ce l-au salvat, acești medici au găsit o ascunzătoare pentru el și familia sa, din care făceau parte unchii și mătușile mele din Leiden, sora mai mică a lui Iessy, Klaartje van Frank – verișoara ale cărei haine le purtam după ce mama le modifica, atunci când eram mică –, și verișoara mea Carla. Toți au supraviețuit războiului.

La început, când veneau la noi, medicii vorbeau despre probleme medicale, dar mi-am dat seama că, de îndată ce mă duceam să iau ceva din bucătăria aflată tocmai la capătul holului, începeau să discute și despre alte lucruri. Într-o seară, când Antje le-a zis că eu joc șah, mi-au spus că unul dintre colegii lor, profesor la medicină, ar dori foarte mult să joace șah cu mine. Deși le-am spus că nu joc prea bine, m-au încurajat și au stabilit o întâlnire pentru săptămâna următoare – așa am început să joc șah cu el. Într-o zi, m-au rugat să-i transmit un mesaj despre o întâlnire, iar după aceea să-i spun că domnul cutare se simte mult mai bine astăzi sau că domnul cutare nu se simte foarte bine și îl roagă pe profesor să-l viziteze. Nu mă gândeam ce se-ntâmplă mai departe. Toate mesajele păreau sincere, iar eu i le transmiteam cu plăcere. Mult mai târziu mi-am dat seama că mesajele erau codate și că profesorul, asemenea

celorlalți doctori, era implicat în mișcarea de rezistență. Puțin câte puțin, au început să vorbească mai deschis despre activitățile lor și să-mi povestească tot felul de lucruri. De exemplu, una dintre doctorițe, Els Mulheisen, mi-a vorbit într-o seară despre câțiva luptători din Rezistență care fuseseră arestați, pomenindu-l în mod special pe unul dintre ei, Joachim Simon, căruia i se spunea Șușu. Acesta făcea parte din grupul Westerweel și îi ajuta pe cei care se ascundeau să fugă în Franța, Spania și, în cele din urmă, Palestina. Când a trecut granița în Țările de Jos după ce dusesse un grup de refugiați într-un loc sigur, a fost arestat și închis în centrul de detenție de la Breda, unde s-a sinucis aruncându-se de la etajul al treilea, de frică să nu cedeze în timpul torturii și să divulge informații. După război, în aceeași închisoare au fost ținuți câțiva criminali de război germani, printre care Cei Patru (mai apoi Trei) din Breda. Pe unul dintre ei, și anume Willy Lages, șeful Sicherheitsdienst din Amsterdam, aveam să-l întâlnesc în carne și oase mai târziu.

Els mi-a mai spus că nu au destui oameni, mai ales tinere, așa că am întrebat: „Vă pot ajuta în vreun fel?”. Rezistența le ajutase pe Mams și pe Clara. Voiam să le dau ceva tuturor acelor oameni care își asumaseră riscuri atât de mari pentru a-i salva pe alții. Bob Jesse m-a luat deoparte și mi-a spus între patru ochi că ar fi extrem de periculos, pentru că sunt evreică, dar i-am răspuns că sunt obișnuită să mă prefac că nu sunt evreică și că îmi doresc foarte mult să contribui cu ceva. Așa a început munca mea de curier. Celorlalți luptători din

Rezistență nu li s-a spus că sunt evreică – era mai sigur pentru toată lumea. De fapt, erau mulți evrei care colaborau cu neevrei în mișcarea de rezistență – mult mai mulți decât știam în timpul războiului. Multă vreme s-a crezut că majoritatea evreilor care scăpau de deportarea într-un lagăr de concentrare se ascundeau imediat, dar lucrurile nu stăteau mereu așa. Faptul că nu era în interesul evreilor să se identifice ca atare explică într-o oarecare măsură de ce numărul evreilor cărora li s-au recunoscut meritele a fost foarte mic. În plus, antisemitismul care a prevalat după război a contribuit și el la minimalizarea rolului jucat de evrei în activitățile clandestine. Astăzi se consideră că aportul evreilor la mișcarea de rezistență a fost foarte mare în raport cu mărimea populației evreiești dinainte de război. Prin urmare, nu am fost singura evreică hotărâtă să ajute. Oameni mult mai curajoși ca mine își asumau riscuri enorme, iar eu voiam să contribui atât cât puteam.

Erau câteva grupuri de rezistență care nu aveau niciun contact între ele decât dacă era cu adevărat necesar. Fiecare grup se concentra asupra anumitor activități, care variau de la asigurarea bicicletelor necesare și obținerea biletelor de tren până la realizarea unor acte de identitate false pentru cei care trebuiau ajutați să fugă și găsirea unor adrese la care să se ascundă. Unele grupuri erau implicate în sabotaj, în timp ce altele culegeau informații. Eu făceam parte dintr-un mic grup format, în afară de mine, din Bob, care era șeful, cunoscut celor din Rezistență sub numele de Peter Vos, și Jan Kraijenhoff van de Leur, un tânăr simpatic